Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

11. června 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin – Směrnice 92/43/EHS – Článek 12 odst. 1 – Systém přísné ochrany živočišných druhů – Příloha IV – *Canis lupus* (vlk) – Článek 16 odst. 1 – Přirozený areál rozšíření – Odchyt a přeprava volně žijícího jedince živočišného druhu *canis lupus* – Veřejná bezpečnost“

Ve věci C-88/19,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Judecătoria Zărnești (soud prvního stupně v Zărnești, Rumunsko) ze dne 15. listopadu 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 7. února 2019, v řízení

Alianța pentru Combaterea abuzurilor

proti

TM,

UN,

Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení A. Arabadžev (zpravodaj), předseda senátu, P. G. Xuereb a T. von Danwitz, soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Alianța pentru combaterea abuzurilor C. Dumitriem a C. Feherem,

– za rumunskou vládu původně E. Gane a L. Lițu, jakož i C.-R. Canțărem, poté E. Gane a L. Lițu, jako zmocněnci,

– za Evropskou komisi G.-D. Balanem a C. Hermesem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 13. února 2020,

* Jednací jazyk: rumunština.

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 12 odst. 1 a čl. 16 odst. 1 směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Úř. věst. 1992, L 206, s. 7) ve znění směrnice 2013/17/EU ze dne 13. května 2013 (Úř. věst. 2013, L 158, s. 193) (dále jen „směrnice o stanovištích“).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi sdružením Alianța pentru Combaterea abuzurilor na straně jedné a TM, členem Direcția pentru Monitorizarea și Protecția Animalelor (dále jen „DMPA“), sdružením na ochranu zvířat, UN, veterinární lékařkou, a DMPA na straně druhé ve věci odchytu a přepravy volně žijícího jedince živočišného druhu *canis lupus* (vlk) za nevhodných podmínek.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 1 směrnice o stanovištích, nadepsaný „Definice“, stanoví:

„Pro účely této směrnice se:

[…]

b) ‚přírodním stanovištěm‘ rozumí přírodní nebo přírodě blízká suchozemská nebo vodní oblast vymezená zeměpisnými, abiotickými a biotickými znaky;

[…]

f) ‚stanovištěm druhu‘ rozumí prostředí definované specifickými abiotickými a biotickými faktory, ve kterém druh žije v kterékoli fázi svého biologického cyklu;

[…]

k) lokalitou významnou pro Společenství […]

U druhů živočichů vyskytujících se v rozsáhlých areálech budou lokality významné pro Společenství odpovídat místům v přirozeném areálu rozšíření těchto druhů, jež se vyznačují fyzikálními a biologickými faktory nezbytnými pro jejich život a rozmnožování“.

4 Článek 2 směrnice stanoví:

„1. Cílem této směrnice je přispět k zajištění biologické rozmanitosti prostřednictvím ochrany přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin na evropském území členských států, na které se vztahuje Smlouva.

2. Cílem opatření přijímaných na základě této směrnice je zachování nebo obnova příznivého stavu z hlediska ochrany u přírodních stanovišť, druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v zájmu Společenství.

3. Opatření přijímaná na základě této směrnice musí brát v úvahu hospodářské, sociální a kulturní požadavky a regionální a místní charakteristiky.“

5 Podle čl. 4 odst. 1 směrnice:

„Na základě kritérií stanovených v příloze III (etapa 1) a na základě příslušných vědeckých informací navrhne každý členský stát seznam lokalit, v němž bude uvedeno, jaké typy přírodních stanovišť z přílohy I a jaké druhy z přílohy II, původní pro toto území, se na jednotlivých lokalitách vyskytují. U druhů živočichů, které obývají rozsáhlé oblasti, musí tyto lokality odpovídat místům v přirozeném areálu rozšíření těchto druhů s takovými fyzikálními nebo biologickými faktory, jež jsou nezbytné pro jejich život a rozmnožování. […]“

6 Článek 12 odst. 1 směrnice uvádí:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření pro vytvoření systému přísné ochrany živočišných druhů uvedených v příloze IV a) v jejich přirozeném areálu rozšíření, který zakazuje:

a) veškeré formy úmyslného odchytu nebo usmrcování jedinců těchto druhů v přírodě;

b) úmyslné vyrušování těchto druhů, zejména v období rozmnožování [reprodukce], výchovy mláďat [péče o mláďata], přezimování [zimování] a migrace;

c) úmyslné ničení nebo sběr jejich vajec z volné přírody;

d) poškozování nebo ničení míst rozmnožování [reprodukce] nebo míst odpočinku.“

7 Článek 16 odst. 1 směrnice stanoví:

„Neexistuje-li žádné jiné uspokojivé řešení a za podmínky, že populace příslušného druhu přetrvávají navzdory udělené odchylce ve svém přirozeném areálu rozšíření bez negativního ovlivnění v dobrém stavu z hlediska jejich [své] ochrany, mohou se členské státy odchýlit od ustanovení článků 12, 13, 14 a čl. 15 písm. a) a b):

a) v zájmu ochrany volně žijících živočichů, planě rostoucích rostlin a ochrany přírodních stanovišť;

b) v zájmu prevence závažných škod, zejména na úrodě, dobytku, lesích, rybolovu, vodách a ostatních typech majetku;

c) v zájmu zdraví lidí a veřejné bezpečnosti nebo z jiných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru a s nesporně příznivými důsledky pro životní prostředí;

d) pro účely výzkumu a vzdělání [vzdělávání], opětovného osídlení určitého území populací druhu nebo vysazení v původním areálu druhu a chovu a pěstování nezbytných pro tyto účely, včetně umělého rozmnožování rostlin;

e) aby za přísně kontrolovaných podmínek v omezeném rozsahu a na základě výběru povolily odebírání nebo držení omezeného a příslušnými státními orgány stanoveného počtu jedinců určitých druhů uvedených v příloze IV.“

8 Mezi druhy živočichů „v zájmu Společenství, které vyžadují přísnou ochranu“, jejichž seznam je obsažen v příloze IV bodě a) uvedené směrnice (dále jen „chráněné druhy živočichů“), patří mj. *canis lupus* (vlk).

Rumunské právo

9 Článek 33 ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice (naléhavé nařízení vlády č. 57/2007 o režimu chráněných přírodních oblastí a ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin) ve znění použitelném na spor v původním řízení (dále jen „OUG 57/2007“) stanoví:

„1. V souvislosti s druhy suchozemských, vodních a podzemních volně žijících živočichů, s výjimkou ptáků, a druhy planě rostoucích rostlin, uvedenými v přílohách č. 4A a 4B, které žijí a rostou v chráněných přírodních oblastech i mimo ně, je zakázáno:

a) jakákoli forma sběru, odchytu, usmrcování, ničení nebo zraňování představitelů uvedených druhů, kteří se nacházejí ve svém přirozeném stanovišti, v jakékoli fázi jejich životního cyklu;

b) úmyslné vyrušování v období reprodukce, péče o mláďata, zimování a migrace;

[…]

f) držení, doprava, prodej nebo výměna za jakýmkoli účelem, jakož i nabízení k výměně nebo prodeji představitelů uvedených druhů odebraných z jejich přírodního stanoviště v jakékoli fázi jejich biologického cyklu.

[…]“

10 Článek 38 OUG 57/2007 uvádí:

„1. Neexistuje-li žádné jiné přijatelné řešení a za podmínky, že odchylná opatření negativně neovlivňují přetrvání populací příslušného druhu v jejich přirozeném areálu rozšíření v dobrém stavu z hlediska jejich ochrany, může se ústřední orgán ochrany životního prostředí každoročně a vždy, když je to nezbytné, odchýlit od ustanovení čl. 33 odst. 1 až 4 a čl. 37 odst. 1, avšak pouze v následujících případech:

[…]

c) v zájmu veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti a v případě druhů živočichů jiných než ptáků také z dalších důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru, a má-li to příznivé důsledky primárního významu pro životní prostředí;

[…]

2. Odchylná opatření jsou přijímána vyhláškou vedoucího ústředního orgánu ochrany životního prostředí a lesů po vyžádání si stanoviska Rumunské akademie.

[…]

2^2. Postup přijímání odchylných opatření je schválen vyhláškou ústředního orgánu ochrany životního prostředí a lesů.

2^3. V souvislosti s odchylnými opatřeními uvedenými v odstavci 21 musí být upřesněny následující prvky:

a) druhy, na něž se vztahují;

b) prostředky, zařízení nebo metody povolené pro odchyt nebo usmrcování;

c) charakter rizika a časové a místní okolnosti, kdy je lze povolit;

d) orgán, který je oprávněn vyhlásit, že požadované podmínky jsou splněny, a rozhodnout, jaké prostředky, zařízení nebo metody mohou být použity, za jakých omezení a kým;

e) kontroly, které budou prováděny.

[…]“

11 Článek 52 OUG 57/2007 stanoví:

„Následující jednání jsou trestným činem a trestají se odnětím svobody v délce od 3 měsíců do jednoho roku nebo pokutou:

[…]

d) porušení ustanovení čl. 33 odst. 1 a 2“.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

12 Rumunská vesnice Șimon, součást obce Bran v župě Brašov, leží přibližně kilometr na východ od hranice lokality Bucegi, kterou Evropská komise na návrh Rumunska zařadila pod kódem ROSCI0013 na seznam lokalit významných pro Společenství. Další taková lokalita, Munții Făgăraș (kód ROSCI0122), je vzdálená asi 8 kilometrů na západ od uvedené vesnice. Pro obě oblasti je ve standardních informačních formulářích vyznačen výskyt vlků.

13 Dne 6. listopadu 2016 se asi v 19 hodin pracovníci DMPA a UN ze svého titulu veterinárních lékařů dostavili pod vedením TM do vesnice Șimon s úmyslem odchytit a přemístit vlka, který se již několik dní objevoval v místě bydliště místního obyvatele, kde si hrál a jedl s jeho psy. Poté, co vlk pomocí hypodermální pušky obdržel dávku anestetik pro veterinární použití, byl sledován, odchycen, zvednut za ocas a kůži v zátylku a přenesen do vozidla, které se nenacházelo v bezprostřední blízkosti, a následně umístěn do klece na přepravu psů.

14 Pracovníci DMPA zorganizovali převoz takto odchyceného vlka do medvědí přírodní rezervace Libearty de Zărnești (Rumunsko), která disponuje rovněž oploceným výběhem, ve kterém žijí vlci zachránění ze zoologických zahrad s nevyhovujícími podmínkami chovu. Během této přepravy se však tomuto vlkovi podařilo poškodit svou klec a uprchnout do okolního lesa.

15 Dne 9. května 2017 podala Alianța pentru combaterea abuzurilor trestní oznámení na TM, UN a DMPA, jakož i další osoby pracující pro uvedené ředitelství, pro trestné činy související s odchytem a přepravou vlka v nevyhovujících podmínkách. Z daného trestního oznámení vyplývá, že pro odchyt a převoz vlka uvedené subjekty nepožádaly o povolení.

16 Judecătoria Zărnești (soud prvního stupně v Zărnești, Rumunsko) se zabývá tím, za jakých podmínek je možné cíleně odchytit nebo usmrtit volně žijící jedince druhu *canis lupus* při absenci výjimky založené na článku 16 směrnice o stanovištích, pokud je zvíře spatřeno na okraji lokality nebo vnikne na území územního správního celku, nebo zda je výjimka nezbytná pro jakéhokoli volně žijícího jedince, který se nenachází v zajetí, bez ohledu na skutečnost, že vnikl na území takového celku.

17 Uvedený soud uvádí, že hlavní cíl směrnice o stanovištích, kterým je „podpořit ochranu biologické rozmanitosti s ohledem na hospodářské, sociální, kulturní a regionální požadavky[a současně přispět] k obecnému cíli udržitelného rozvoje“, je plně odůvodněn v případech, kdy chránění živočichové opustí své přírodní stanoviště. Restriktivní výklad ustanovení směrnice by však mohl vést k závěru, že stát nemá v případě, že tito živočichové své stanoviště opustí, žádné povinnosti, což by bylo v rozporu s cílem stanoveným daným normativním aktem.

18 Uvedený soud odkazuje zejména na výjimku z pravidel týkajících se ochrany ohrožených druhů stanovenou v čl. 16 odst. 1 písm. c) směrnice o stanovištích, podle které pojem „veřejná bezpečnost“ úzce souvisí se situacemi, v nichž se zvířata patřící k ohroženým druhům nacházejí mimo své přírodní stanoviště.

19 Za těchto okolností se Judecătoria Zărnești (soud prvního stupně v Zărnești) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být článek 16 směrnice o [stanovištích] vykládán v tom smyslu, že členským státům ukládá povinnost stanovit odchylky od článků 12, 13, 14 a čl. 15 písm. a) a b) také v případech, kdy živočichové patřící k ohroženým druhům opustí své přírodní stanoviště a nacházejí se v jeho bezprostřední blízkosti nebo zcela jinde?“

K předběžné otázce

20 Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 12 odst. 1 písm. a) a článek 16 směrnice o stanovištích musí být vykládány v tom smyslu, že odchyt a přeprava takového jedince chráněného živočišného druhu, jako je vlk, v blízkosti nebo uvnitř oblasti lidského osídlení mohou spadat pod zákaz stanovený v prvním z uvedených ustanovení, pokud příslušný vnitrostátní orgán nestanoví výjimku na základě druhého z uvedených ustanovení.

21 Úvodem je třeba připomenout, že cílem směrnice o stanovištích je podle jejího čl. 2 odst. 1 přispět k zajištění biologické rozmanitosti prostřednictvím ochrany přírodních stanovišť a volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin na evropském území členských států. Mimoto podle čl. 2 odst. 2 a 3 směrnice je cílem opatření přijímaných na jejím základě zachování nebo obnova příznivého stavu z hlediska ochrany u přírodních stanovišť, druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin v zájmu Evropské unie, a tato opatření musí brát v úvahu hospodářské, sociální a kulturní požadavky a regionální a místní charakteristiky.

22 Článek 12 odst. 1 písm. a) směrnice ukládá členským státům přijmout nezbytná opatření pro vytvoření systému přísné ochrany chráněných živočišných druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření zakazujícího veškeré formy úmyslného odchytu nebo usmrcování jedinců těchto druhů v přírodě.

23 K dodržení tohoto ustanovení musí členské státy nejen vytvořit úplný právní rámec, ale také provést konkrétní a zvláštní ochranná opatření. Uvedený systém přísné ochrany stejně tak předpokládá přijetí preventivních ucelených a zkoordinovaných opatření. Takový systém přísné ochrany musí tedy umožnit, aby bylo účinně zabráněno úmyslnému odchytu nebo usmrcování jedinců chráněných živočišných druhů v přírodě [v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 17. dubna 2018, Komise v. Polsko (Bělověžský prales), C-441/17, EU:C:2018:255, bod 231 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 10. října 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, bod 27].

24 Článek 16 odst. 1 směrnice sice opravňuje členské státy odchýlit se od jejích článků 12 až 14, jakož i čl. 15 písm. a) a b), výjimka přijatá na tomto základě, pokud těmto členským státům umožňuje vyhnout se povinnostem, které vyžaduje systém přísné ochrany přírodních druhů, však podléhá podmínce, že neexistuje jiné uspokojivé řešení a že tato výjimka nemá negativní dopad na zachování

populací dotyčných druhů v jejich přirozeném areálu rozšíření, v příznivém stavu z hlediska jejich ochrany. Tyto podmínky se týkají všech případů uvedených v čl. 16 odst. 1 směrnice (rozsudek ze dne 10. října 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, body 28 a 29).

25 Rovněž je třeba zdůraznit, že čl. 16 odst. 1 směrnice, který přesně a vyčerpávajícím způsobem definuje podmínky, za kterých se mohou členské státy odchýlit od jejích článků 12 až 14, jakož i čl. 15 písm. a) a b), představuje výjimku ze systému ochrany stanoveného směrnicí, která musí být vykládána restriktivně a ukládá ohledně každé konkrétní výjimky orgánu, který o ní rozhoduje, důkazní břemeno, že jsou požadované podmínky splněny (rozsudek ze dne 10. října 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, bod 30).

26 Kromě toho je třeba uvést, že druh *canis lupus*, běžně nazývaný „vlk“, je uveden mezi druhy živočichů chráněnými směrnicí o stanovištích.

27 Otázku položenou předkládajícím soudem je třeba posoudit z hlediska těchto úvodních úvah.

28 Předkládající soud se zabývá tím, zda režim ochrany ohrožených druhů stanovený v článku 12 směrnice o stanovištích zahrnuje pouze přirozené stanoviště těchto druhů, a v důsledku toho se neuplatní, pokud se jedinec takového druhu dostane do oblasti lidského osídlení nebo do její blízkosti. Žádost daného soudu se tak týká výkladu pojmů „přirozený areál rozšíření“ a „v přírodě“, které jsou uvedeny v čl. 12 odst. 1 směrnice, jakož i rozsahu ochrany, která z nich vyplývá.

29 Je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury je pro výklad ustanovení unijního práva třeba vzít v úvahu nejen jeho znění, ale i jeho kontext a cíle sledované právní úpravou, jejíž je součástí (rozsudek ze dne 21. listopadu 2019, Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, C-678/18, EU:C:2019:998, bod 31 a citovaná judikatura).

30 Pokud jde zaprvé o znění článku 12 směrnice, je nutno konstatovat, že pro účely definice pojmů „přirozený areál rozšíření“ a „v přírodě“ neposkytuje žádnou užitečnou informaci.

31 Lze však uvést, že daný článek nezakládá ochranu, kterou zakotvuje, na pojmu „přírodní stanoviště“ a že nezavádí režim ochrany jedinců chráněných živočišných druhů v závislosti na místě, prostoru nebo stanovišti, kde se nacházejí v daném okamžiku.

32 Pokud jde zadruhé o kontext, do něhož článek 12 směrnice spadá, je třeba uvést, že článek 1 ani žádné jiné ustanovení směrnice tyto pojmy nedefinují. Proto je pojmy „přirozený areál rozšíření“ a „v přírodě“ uvedené v odstavci 1 daného článku třeba zkoumat s ohledem na podobné pojmy definované nebo používané ve směrnici.

33 V tomto ohledu je třeba uvést, že směrnice o stanovištích obsahuje dvě části, z nichž první se týká ochrany přírodních stanovišť zejména prostřednictvím určení chráněných lokalit a druhá ochrany volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin prostřednictvím určení chráněných druhů.

34 Směrnice přitom nevyžaduje, aby ochrana poskytovaná na základě druhé z těchto částí byla stanovena ve vztahu k první z nich, zejména v závislosti na zeměpisné oblasti pokryté chráněnými lokalitami nebo přírodními stanovišti.

35 Jak uvedla generální advokátka v bodě 29 svého stanoviska, podle článků 3 až 6 směrnice musí být přírodní stanoviště chráněna jako taková v rámci oblastí ochrany sítě Natura 2000. Daná síť však zahrnuje rovněž „stanoviště druhu“, definované odlišně v čl. 1 písm. f) směrnice, ve kterých žijí druhy vyjmenované v příloze II směrnice. Vzhledem k tomu, že vlk je v této příloze uveden, jsou členské státy povinny vymezit zvláštní oblasti ochrany pro tento druh.

36 Je třeba konstatovat, že pojem „stanoviště druhu“ uvedený v čl. 1 písm. f) směrnice, který je definován jako „prostředí definované specifickými abiotickými a biotickými faktory, ve kterém druh žije v kterékoli fázi svého biologického cyklu“, neodpovídá území vymezenému pevným a neměnným způsobem.

37 Mimoto, jak uvedla generální advokátka v bodě 42 svého stanoviska, z ustanovení směrnice o stanovištích týkajících se ochrany lokalit vyplývá, že ochrana živočišných druhů se nemůže omezovat na chráněné lokality. Tyto lokality nebyly vymezeny za účelem pokrytí celého stanoviště chráněných druhů, jež mohou obývat rozsáhlá území. Pokud jde o takové druhy, čl. 4 odst. 1 směrnice o stanovištích stanoví, že členské státy musí navrhnout seznam lokalit, v němž bude uvedeno, jaké typy přírodních stanovišť z přílohy I a jaké druhy z přílohy II, původní pro toto území, se v jednotlivých lokalitách vyskytují. Dané ustanovení upřesňuje, že u druhů živočichů, které obývají rozsáhlé oblasti, odpovídají tyto lokality přírodních stanovišť místům v přirozeném areálu rozšíření těchto druhů s takovými fyzikálními nebo biologickými faktory, jež jsou nezbytné pro jejich život a reprodukci.

38 Co se týče chráněných živočišných druhů, které stejně jako vlk obývají rozsáhlá území, pojem „přirozený areál rozšíření“ je tudíž širší než zeměpisný prostor, který vykazuje fyzické nebo biologické prvky nezbytné pro jejich život a reprodukci. Jak uvedla generální advokátka v bodě 37 svého stanoviska, tento areál odpovídá zeměpisnému území, v němž se dotyčný živočišný druh v rámci svého přirozeného chování vyskytuje, respektive do něhož se rozšiřuje.

39 Z toho vyplývá, že ochrana stanovená v čl. 12 odst. 1 směrnice o stanovištích neobsahuje omezení nebo ohraničení, a neumožňuje tedy mít za to, že volně žijící jedinec chráněného živočišného druhu, který se nachází v blízkosti nebo uvnitř oblasti lidského osídlení, přemísťuje se přes takové oblasti nebo se živí člověkem vyprodukovanými zdroji, by byl živočichem, který opustil svůj „přirozený areál rozšíření“, nebo že by tento areál byl neslučitelný s lidskými staveními nebo s antropogenními úpravami.

40 Totožný závěr vyplývá ze znění orientačního dokumentu o přísné ochraně druhů živočichů v zájmu Společenství stanovené směrnicí o stanovištích 92/43/EHS (konečné znění, únor 2007), který popisuje „přirozený areál rozšíření“ jako dynamický koncept, který se přesně neshoduje se „skutečně obsazenými oblastmi nebo územím, kde je stanoviště, druh nebo poddruh trvale přítomen“.

41 Jak uvedla generální advokátka v bodech 38 a 40 svého stanoviska, tento výklad je rovněž podepřen definicí uvedenou v čl. 1 odst. 1 písm. f) Úmluvy o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů, podepsané v Bonnu dne 23. června 1979 a uzavřené jménem Společenství rozhodnutím Rady 82/461/EHS ze dne 24. června 1982 (Úř. věst. 1982, L 210, s. 10; Zvl. vyd. 11/15, s. 5). Podle ní zahrnuje „areál rozšíření“ všechny suchozemské či vodní oblasti, které stěhovavý druh obývá, v nichž se dočasně zdržuje, které překračuje či přelétá kdykoli během své obvyklé tahové trasy. Definice pojmu „areál rozšíření“ druhu tak zohledňuje oblasti jakékoli povahy, kterými se tento druh pohybuje.

42 Nebylo by přitom konzistentní, kdyby byly pojmy „přirozený areál rozšíření“ a „areál rozšíření“ uvedené v obou právních nástrojích definovány odlišně, a tudíž by se jejich působnost mohla rozcházet.

43 V důsledku toho je třeba mít za to, že z kontextu, do kterého zapadá článek 12 směrnice o stanovištích, vyplývá, že územní působnost tohoto článku se může ve vztahu k chráněnému druhu, jakým je vlk, vztahovat na oblasti nacházející se mimo chráněné lokality a mimo jiné zahrnovat oblasti lidského osídlení.

44 Použití výrazu „v přírodě“ v čl. 12 odst. 1 písm. a) a c) směrnice toto konstatování nijak nepopírá. Musí být chápáno v tom smyslu, že přísná ochrana chráněných živočišných druhů prostřednictvím zákazů stanovených v čl. 12 odst. 1 směrnice se použije nikoliv pouze na určitých konkrétních místech, ale

vztahuje se na všechny jedince chráněných živočišných druhů, které žijí v přírodě, respektive volné přírodě, a plní tak svou funkci v přirozených ekosystémech, aniž se nutně vztahuje na jedince, kteří jsou v zákonném zajetí.

45 Neobjevuje se to ani v odst. 1 písm. b), podle nichž jedinci chráněných živočišných druhů nemohou být vyrušováni „během období rozmnožování [reprodukce], výchovy mláďat [péče o mláďata], přezimování [zimování] a migrace“, ani v odst. 1 písm. d) daného článku. Je tedy nesporné, že zákazy zakotvené v čl. 12 odst. 1 písm. b) a d) směrnice o stanovištích se použijí na všechny jedince chráněných živočišných druhů bez ohledu na místo, kde se nacházejí. Je přitom nutno konstatovat, že odchyt a *a fortiori* usmrcení jedince těchto druhů musí být považovány přinejmenším za vyrušování.

46 Pokud jde zatřetí o cíl sledovaný směrnicí o stanovištích, je třeba připomenout, že její články 12, 13 a 16 tvoří ucelený soubor pravidel, jehož cílem je zajistit ochranu populací dotyčných druhů (rozsudek ze dne 20. října 2005, Komise v. Spojené království, C-6/04, EU:C:2005:626, bod 112). Společným cílem uvedených ustanovení je zajištění přísné ochrany chráněných živočišných druhů prostřednictvím zákazů stanovených v čl. 12 odst. 1 směrnice, přičemž výjimky jsou povoleny pouze při dodržení přísných podmínek uvedených v čl. 16 odst. 1 směrnice, který musí být vykládán restriktivně (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 10. května 2007, Komise v. Rakousko, C-508/04, EU:C:2007:274, body 109 až 112, jakož i ze dne 15. března 2012, Komise v. Polsko, C-46/11, nezveřejněný, EU:C:2012:146, bod 29).

47 Režim ochrany stanovený v článku 12 směrnice tedy musí být schopen účinně bránit tomu, aby byly chráněné živočišné druhy poškozovány.

48 Systematické zbavování jedinců chráněných živočišných druhů ochrany, pokud jejich „přirozený areál rozšíření“ zasahuje do oblastí lidského osídlení, by přitom s tímto cílem nebylo slučitelné.

49 Naproti tomu výklad, podle kterého „přirozený areál rozšíření“ těchto druhů uvedený v čl. 12 odst. 1 směrnice zahrnuje rovněž oblasti nacházející se mimo chráněné lokality a podle kterého ochrana, která z toho vyplývá, tedy není omezena na tyto lokality, může umožnit dosáhnout cíle spočívajícího v zákazu usmrcování nebo odchytu jedinců chráněných živočišných druhů. Nejde totiž o to chránit tyto druhy pouze na určitých striktně definovaných místech, ale také o ochranu jedinců, kteří žijí v přírodě, respektive ve volné přírodě, a mají proto funkci v přirozených ekosystémech.

50 Jak uvedla Komise, v mnoha unijních regionech žijí vlci v oblastech obývaných člověkem v bezprostřední blízkosti lidských stavení. Antropizace těchto prostor vedla rovněž k částečnému přizpůsobení vlků těmto novým podmínkám. Jak vyplývá ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, rozvoj infrastruktury, nelegální lesní těžba, zemědělské podniky a některé průmyslové činnosti přispěly k tlaku na populaci vlků a její stanoviště. Z uvedeného spisu rovněž plyne, že skutkové okolnosti věci v původním řízení nastaly ve vesnici Șimon, nacházející se mezi dvěma velkými oblastmi ochrany s výskytem vlků, takže k migraci vlků mezi těmito lokalitami může docházet.

51 Z výše uvedeného vyplývá, že vykládat pojmy „přirozený areál rozšíření“ a „v přírodě“ uvedené v čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice o stanovištích v tom smyslu, že oblasti lidského osídlení jsou vyloučeny z působnosti ustanovení týkajících se ochrany chráněných živočišných druhů, by bylo neslučitelné nejen se zněním a kontextem daného ustanovení, ale i s cílem, který sleduje.

52 Je proto třeba konstatovat, že povinnost přísně chránit chráněné druhy živočichů v souladu s články 12 a násl. směrnice se vztahuje na celý „přirozený areál rozšíření“ těchto druhů bez ohledu na to, zda se tyto nacházejí ve svém obvyklém stanovišti, v chráněných oblastech, nebo naopak v blízkosti lidských stavení.

53 Kromě toho je nutno konstatovat, že několik důvodů pro výjimku stanovených v čl. 16 odst. 1 směrnice výslovně odkazuje na konflikty, k nimž může dojít, pokud jedinec chráněného živočišného druhu vstupuje do kontaktu, či dokonce střetu s lidmi nebo jejich majetkem, zejména v takových situacích, jako jsou situace popsané v bodě 50 tohoto rozsudku.

54 Předkládající soud se v tomto ohledu zabývá tím, zda je v případě nestanovení výjimky příslušným vnitrostátním orgánem na základě uvedeného ustanovení zakázána jakákoli forma úmyslného odchytu jedinců chráněných živočišných druhů.

55 Jak vyplývá z judikatury připomenuté v bodě 23 tohoto rozsudku, dotyčnému členskému státu v tomto ohledu přísluší, aby přijal úplný právní rámec, který může podle čl. 16 odst. 1 písm. b) a c) směrnice o stanovištích zahrnovat opatření v zájmu prevence závažných škod, zejména na úrodě a dobytku, nebo v zájmu veřejného zdraví a veřejné bezpečnosti či z jiných naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu, včetně důvodů sociálního a ekonomického charakteru.

56 V důsledku toho odchyt a přeprava jedince chráněného živočišného druhu, na které se vztahují zákazy stanovené v čl. 12 odst. 1 směrnice o stanovištích, mohou být odůvodněny pouze tehdy, pokud se na ně vztahuje výjimka přijatá příslušným vnitrostátním orgánem na základě čl. 16 odst. 1 písm. b) a c) směrnice, založená mj. na důvodu veřejné bezpečnosti.

57 Za tímto účelem přísluší dotyčnému členskému státu, aby přijal ustanovení umožňující v případě nutnosti účinné a včasné povolení takových výjimek.

58 Kromě toho je třeba připomenout, že čl. 16 odst. 1 směrnice kromě výše uvedených důvodů pro výjimku výslovně vyžaduje, aby neexistovalo žádné jiné uspokojivé řešení a populace příslušného druhu přetrvala navzdory udělené výjimce ve svém přirozeném areálu rozšíření bez negativního ovlivnění v dobrém stavu z hlediska své ochrany. Příslušným vnitrostátním orgánům přísluší prokázat, že tomu tak je s ohledem zejména na nejlepší relevantní vědeckotechnické poznatky, jakož i z hlediska okolností souvisejících s dotčenou zvláštní situací (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 10. října 2019, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola, C-674/17, EU:C:2019:851, body 51 a 66).

59 Je tak na předkládajícím soudu, aby určil podmínky, za kterých byl jedinec chráněného živočišného druhu dotčený ve věci v původním řízení uspán a přepraven do přírodní rezervace Libearty de Zărnești a v jakém rozsahu tato činnost představuje „úmyslný odchyt“ ve smyslu čl. 12 odst. 1 písm. a) směrnice o stanovištích prováděný na základě výjimky přijaté v souladu s požadavky stanovenými v článku 16 směrnice. Je rovněž třeba, aby se tento soud ujistil, že byly zohledněny dopady takové činnosti na stav populace vlků z hlediska jejich ochrany.

60 Okolnost, na kterou poukázala generální advokátka v bodě 69 svého stanoviska, a sice že vnitrostátní právní předpisy neumožnily v krátké době přiměřeně zareagovat na chování vlka dotčeného ve věci v původním řízení, a snížit tak včas rizika s tím související, kromě toho představuje relevantní skutečnost v rámci určení sankce použitelné v projednávaném případě z důvodu nedodržení povinností vyplývajících z čl. 12 odst. 1 písm. a) a čl. 16 odst. 1 směrnice o stanovištích. Nejeví se ani, že by vnitrostátní právní rámec zahrnoval v tomto ohledu vědecky podloženou právní úpravu nebo pokyny.

61 Vzhledem k výše uvedenému se jeví, že odchyt a přeprava vlka dotčeného v původním řízení nemohou být s ohledem na čl. 12 odst. 1 písm. a) a čl. 16 odst. 1 směrnice o stanovištích považovány za povolené, což předkládajícímu soudu přísluší ověřit.

62 S ohledem na výše uvedené je třeba na položenou otázku odpovědět následovně:

– Článek 12 odst. 1 písm. a) směrnice o stanovištích musí být vykládán v tom smyslu, že odchyt a přeprava jedince živočišného druhu chráněného podle přílohy IV této směrnice, jako je vlk, v blízkosti nebo uvnitř oblasti lidského osídlení mohou spadat pod zákaz stanovený v uvedeném ustanovení.

– Článek 16 odst. 1 směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že jakákoliv forma úmyslného odchytu jedinců takového živočišného druhu za výše uvedených okolností je při neexistenci výjimky poskytnuté na základě uvedeného ustanovení příslušným vnitrostátním orgánem zakázána.

K nákladům řízení

63 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 12 odst. 1 písm. a) směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin ve znění směrnice Rady 2013/17/EU ze dne 13. května 2013 musí být vykládán v tom smyslu, že odchyt a přeprava jedince živočišného druhu chráněného podle přílohy IV této směrnice, jako je vlk, v blízkosti nebo uvnitř oblasti lidského osídlení mohou spadat pod zákaz stanovený v uvedeném ustanovení.

Článek 16 odst. 1 uvedené směrnice musí být vykládán v tom smyslu, že jakákoliv forma úmyslného odchytu jedinců takového živočišného druhu za výše uvedených okolností je při neexistenci výjimky poskytnuté na základě uvedeného ustanovení příslušným vnitrostátním orgánem zakázána.

Podpisy.